

Redakcia Týždeň
 Štefan Hríb
 Partizánska 2, Bratislava

Vážený pán šéfredaktor, milý Štefan,

na stole ministra školstva leží žiadosť o založenie prvého waldorfského gymnázia na Slovensku. Aj jediná slovenská základná waldorfská škola je len vo večnom experimentálnom režime a jej schválenie je neisté. Je to zápas o to, či na Slovensku bude trvať ideový a výchovný monopol a budeme jedinou krajinou medzi susedmi, kde alternatívne školstvo nielenže nie je zrovnoprávnené so štátnym, ale bude rovno zakázané.

Štátny pedagogický ústav zveril posúdenie ľuďom, ktorí nemajú časť ani kompetenciu. Ich sebecký cieľ oklieštiť každú svetonázorovú a náboženskú konkurenciu je tam len zaodetý do zdanlivo odbornej reči. Spísal som odbornejšie protistanovisko, a poslal ministrom. Chcem iniciovať otvorený a kvalifikovaný dialóg, ktorý by vniesol jasno do toho, aký má byť vzťah vedy, náboženstva a štátu. Nevie, či druhá strana vôbec prijme dialóg, ktorý musí prehrať – výhodnejšie pre ňu je sa mu vyhnúť.

Čo čakám od Vás: prispeli ste k tejto zamietavej situácii tými painformáciami, čo ste zverejnili pred pár rokmi v Týždni. Napravte to. Teraz máte príležitosť. Pre nápravu by stačilo, keby ste aj oponovali, ale keby ste pri tom dodržali pravidlá žurnalistickej etiky: prizvať druhú stranu; neklamáť a podľa možnosti vybrať kvalitných ľudí. Nie menovať ľudí ako František Šebej za expertov v oblastiach, o ktorých v živote nič nepočuli. František je môj bývalý vzor a učiteľ karate, ktorého si za to navždy vážim, lebo to malo v mladosti na mňa veľmi pozitívny vplyv. Ale jeho článok neobsahoval žiadnu inú logiku, než túto: „ak ja osobne niečomu nerozumiem, tak to musí byť sprostosť“.

Ale po poriadku: pozrime sa najprv, či Rudolf Steiner naozaj nebol duševne chorý magor. Myslím, že racionalita je spoločná platforma, ktorú obaja uznávame, tak sa o ňu opriem. Je holým faktom, že Steiner bol myšlienkovým predchodcom celého radu objavov súčasnej vedy a predbehol nimi svoju dobu o sto rokov. Mohol by to dokázať duševne chorý človek?

V roku 1910 Steiner vydal knihu, podľa ktorej vesmír má svoj počiatok v čase, vzniká v ohni obrovskej teploty (veľký tresk), potom sa premení na svetelné more (éra žiarenia) a nakoniec skondenzuje do hmotných častíc (éra látky). V tom čase ešte univerzity verili v statický vesmír bez počiatku, kde večná a nezničiteľná hmota neustále koluje. Až po Steinerovej smrti, keď Edwin Hubble spozoroval červený posun vzdialených galaxií, sa začala hromadiť prvá evidencia, ktorá viedla k teórii Veľkého tresku. Einstein tomu oponoval, ale neskôr vyhlásil, že to bola jeho najväčšia chyba, akú v živote urobil. Súčasná kozmológia uznala, že vesmír má počiatok a delí jeho vývoj práve na horeuvedené fázy.

V prednáškovom cykle z roku 1912 Steiner vysvetľuje, že Saturn bol pôvodne poslednou planétou slnečnej sústavy, pretože Urán a Neptún prileteli na svoje dráhy až neskôr. 90 rokov sa preto javil ako človek, ktorý ustrnul pri starých, astrologických názoroch. Až okolo roku 2000 to planetológia potvrdila. Superpočítače ukázali, že dráha Saturna je skutočne z hľadiska kozmogónie vonkajšou hranicou, za ktorou nie sú podľa zákonov fyziky podmienky pre vznik planét.

Steinerovská botanika sa na rastlinu díva ako na „obráteneho človeka“: koreň je hlava, rytmický systém listov je hrud' a kvet je pohlavný orgán. Veda po celé 20. storočie popierala podobnosť koreňa s hlavou. Znelo to ako nevedecká renesančná náuka o analógiách. Ale dnes sú toho plné odborné časopisy a vzniká nový pododbor: rastlinná neurobiológia. V koreni sa sústreďuje „inteligencia“ rastlín, odohrávajú sa tam procesy spracovania informácií a sú tam pletivá podobné neuronálnym pletivám zvierat. Uznalo sa, že koreň je porovnateľný s hlavou živočícha.

Goetheansko-steinerovská antropológia sto rokov upozorňovala na to, že spoločný predok človeka a ľudoopov sa podobal skôr na človeka, než na šimpanza; preto je vhodnejšie povedať, že ľudoopi sa vyvinuli z nás, nie my z ľudoopov. Pretože to bol okrajový názor, zaznávaný univerzitnými autoritami,

javilo sa to ako blud. Až keď konečne vykopali *Ardipithecus* vysvitlo, že tento okrajový prúd myslenia mal doslova a do písmena pravdu. Je to najväčší súčasný objav paleoantropológie. Pracovalo na ňom

50 popredných odborníkov z celého sveta a venovali tomu osobitné číslo *Science* v roku 2006.

Len za posledných desať-pätnásť rokov sa dá takýchto významných obrátov vo vede vymenovať pol tucta. Povedzte, je možné, aby duševná choroba viedla k takým výsledkom? Pri zdravom rozume to nie je možné, aby sme Steineru klasifikovali ako potrhleho magora. Jedine, ak by sme prijali konšpiračnú teóriu, že aj svetové univerzity sa zmagorili, keď dávajú za pravdu Steinerovi. Inak ale nie je nič v poriadku s Vašou racionalitou v Týždni.

Roky sledujem Lampu a čudujem sa, prečo sa Vaše myslenie vždy zastaví pri určitej hranici - a nikdy nedospejete k potrebným podnetom, čo treba robiť, aby sa veci zmenili k lepšiemu. Či nevidíte cesty alebo sa zastavujete pred riešeniami zo strachu pred mocou?

Dospel som k názoru, že sa nachádzate v „informačnej čiernej diere“, kde svetlo (poznanie) nemôže von ani dnu. Kruh ľudí okolo Vás sa uzavrel a informácie obiehajú už len vnútri toho kruhu. Navzájom sa ubezpečujete, že za hranicami vášho mentálneho obzoru už neexistuje nič, čo by bolo hodné pozornosti. Mohli by ste si jeden druhému udeliť vyznamenania, ako intelektuálna elita, a po čase zabudnúť, že ste si ich udelili len vy sami, vo vašom ohraničenom svete.

Už pred rokmi Vám poslucháči posielali maily, aby ste na takú tému ako veda a náboženstvo prizvali v prvom rade Páleša. Maily poslucháčov aj zo dva-tri moje maily skončili v koši bez odozvy. Pred rokom som osobne prosil Juraja Kušnierika o prelomenie tejto informačnej bariéry. Nedávno som Vás oslovil v jedálni. Nuž, áno, prečo by ste mali reagovať, keď vo Vašom svete som možno magor, rovnako ako Steiner?

Viem si predstaviť. Napríklad náš spoločný priateľ Daniel Pastirčák prednáša po mestách tam, kde som predtým prednášal ja a hlása, že som teozof a mám to celé zle. Zbytočne mu osobne vysvetľujem, že nie som teozof - to je jedno, on to vie lepšie. Moja vlastná práca sa nijako nezakladá na teozofii ani antropozofii. Robím advokáta antropozofom a waldorfskému hnutiu nie preto, že verím v Steineru či Blavatskú. Ale pretože nemajú nikoho iného, pretože sa im krivdí, pretože ide o princíp.

Pretože som zažil niečo podobné ako Steiner. Do môjho 28-eho roku vo mne všetci videli mimoriadne nadaného a nádejného akademického pracovníka. Nevedel som si vybrať medzi miestom vedúceho novozaloženej Katedry umelej inteligencie a koordinátorom európskeho grantu na Akadémii vied. Okolie zmenilo svoje správanie od chvíle, keď som začal hovoriť o „anjeloch“. Ako keby som mohol za to, že som objavil niektoré zákonitosti kolektívnej psychológie, ktoré boli známe už dávno, ale boli formulované v náboženských termínoch. Aj o elektrine a magnetizme sa kedysi hovorilo v magických termínoch, ale to neznamená, že ako jav neexistujú a že treba zakázať elektrotechniku. Pochopiť to zrejme presahuje schopnosti slovenskej inteligencie, najmä tej, čo je nominovaná do politických funkcií. Rád zostanem s mojimi anjeli na okraji spoločnosti.

Pozrime sa, či náhodou aj ja nie som magor. Zhrňme si za a proti:

a) Za hovorí fakt, že často tvrdím veci, ktoré sú v rozpore s názorom vážených osobností a všetkých svetových univerzít.

b) Proti hovorí fakt, že vážené osobnosti a univerzity musia často ustúpiť a priznať svoju chybu.

Myslenie na základe úcty k autoritám podľa bodu a) dospieva k názoru, že musím byť magor. Samostatné vecné myslenie podľa bodu b) dospieva k názoru, že som skôr nadpriemerne inteligentný človek, ktorý vidí veci skôr, než ostatní. Pár príkladov:

1. Už pred 25 rokmi som hromžil na genetický determinizmus a tvrdil, že gény sa dajú aj vypnúť alebo že existuje dedičnosť získaných vlastností. Podľa vtedajšieho stavu vedomostí som bol lamarckista, čiže pavec. Dnes vieme, že je to pravda a zaoberá sa tým nový pododbor – epigenetika. Genetické vypínače sa našli - sú to metylové skupiny pripojené k DNK a odovzdávajú sa aj z rodičov na deti.

2. V roku 1997 som predniesol na univerzite v Košiciach, že účinnú látku proti AIDS by mohla obsahovať nejaká rastlina podobná slnečnici. Je to DCQA – univerzita v Bonne ju našla v roku 2006.

3. Tvrdil som, že vznik teplokrvnosti v evolúcii súvisí so vznikom citových väzieb a rodičovskej starostlivosti zvierat. Nezávisle, ale o niekoľko rokov neskôr ako ja, na to prišli ďalší. Dnes je to vedúca hypotéza o vzniku teplokrvnosti.

4. Od roku 1990 skúmam časovú štruktúru dejín. Dokladám existenciu celosvetových synchronných rytmov v dejinách kultúrnej tvorivosti. Pretože authority ako Karl Popper existenciu takých rytmov vylúčili, môj výskum bol roky prehlasovaný za diletantstvo alebo podvod. Avšak popredný kalifornský odborník na historiometriu Simonton môj výskum označil za zaujímavý a doporučil ho publikovať. V roku 2004 sa sám otec chronobiológie Prof. Halberg z Minnesoty písomne vyjadril, že potvrdzuje existenciu dlhodobých rytmov Páleša-Mikuleckého, pokladá ich za novú výskumnú úlohu chronobiológie – a prišiel to zopakovať aj osobne počas svojej prednášky na Univerzite Komenského.

5. V mojich knihách už od 90-tych rokov stojí, že Stonehenge je pravdepodobne o 500 rokov starší, než sa všade uvádza. Londýnska univerzita to znova preskúmala až v roku 2008 a priznala si chybu: rádiouhlíkové vzorky boli vzaté z nesprávnej vrstvy. Stonehenge je presne taký starý, ako som hovoril ja.

6. Na bratislavskej katedre religionistiky sa mi posmievali, keď som pred 15 rokmi vyslovil domnienku, že staroveká Kréta uctievala skôr nejaké božstvo podobné Diovi, než Veľkú matku. Protirečil som tým názoru veľkého archeológa Evansa. Americký archeologický inštitút v súčasnosti pokračuje na vykopávkach v Knóse a natočil film, ktorý v roku 2010 bežal aj na televíznej stanici Spektrum: domnievajú sa, že tam v skutočnosti uctievali božstvo podobné Diovi – a niektoré sošky Veľkej matky sa ukázali ako falzifikáty.

7. Od roku 1995 prednášam, že pandémia čiernej smrti v 14. storočí bola podmienená okrem iného aj tým, že vtedajší ľudia mali v krvi viac železa. V septembri 2009 univerzitou v Chicagu otriasol nečakaný prípad: profesor molekulárnej genetiky Casadaban pracoval s oslabeným kmeňom morovej baktérie, dodržal bežné ochranné postupy, ale bleskovo zomrel za jediný deň. Vyšetovanie ukázalo, že mal genetickú odchýlku – hematochromatózu – v jeho tkanivách sa hormadilo železo.

Dokonca aj v politike a ekonomike, do ktorých sa myslím nevyznám, pretože to nie je moja odborná parketa – viem niekedy povedať pravdu skôr než odborníci, čo je čudné. V roku 1995 som v časopise Sophia zverejnil varovanie, aby sme neinvestovali do dolára, lebo dolár raz padne a finančná bublina nás ohrozí. Experti tvrdili, že všetko je v poriadku. Nepamätám si, že by ste o tom hovorili v Lampe, skôr než sa to v roku 2008 stalo, hovorili?

V roku 1997 som v tom istom časopise vysvetľoval, že prílev lacných peňazí na juhu Európy povedie iba k prejedaniu, zadlžovaniu a nakoniec k zaostávaniu - a nie k novým investíciám a ďalším ziskom ako na severe. A dával som príklad, že sa to už raz stalo v 16. storočí – keď sa do Španielska valilo zlato a striebro z novoobjavených Amerík. Na severe, v strede a na juhu Európy prevládajú iné duševné štruktúry – ľudia tam v rovnakých podmienkach reagujú inak. Dnes to každý vidí a hovorí sa o dvojrychlostnej Európe.

Ani toto pre Vás nie sú dosť dôležité témy, aby si zaslúžili byť v Lampe alebo v Týždni? Nemala by práve inteligencia vidieť a upozorňovať na zlé následky chybných myšlienok vopred? Prečo o všetkom hovoríte až keď sa to už stalo, keď už to vidí každý laik a je neskoro?

Uvedomte si láskavo, že za hranicami Vášho myšlienkového obzoru existujú celé svety. Vzbudzujete nádej, ako keby ste chceli otvorene a dôsledne hľadať pravdu. Dostojte vlastnému ideálu zvedavého mysliteľa – neverte, presvedčte sa!

Tentokrát je to z mojej strany otvorený list, ktorý zverejňujem aj na mojom webe.

Emil Páleš, Sophia, n. o., www.sophia.sk

prílohy 2 ks:

List ministrovi školstva *Doc. PhDr. Dušanovi Čaplovičovi, DrSc.*

Protinázor k zamietavému posudku *Mgr. Martina Kríža* z ŠPÚ na waldorfské gymnázium